

Til
Kulturrådet

Oslo 6.10.2021

Innspill på utkast til statusrapport for implementering av konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven

Norges Husflidslag takker for muligheten til å komme med nye innspill til utkastet til rapporten. Vi sendte innspill i juni, og ser at det er arbeidet mye med den i løpet av sommeren. Våre innspill til det vi nå leser er først og fremst av supplerende art.

Vi vil likevel påpeke et forhold vi mener Kulturrådet må ta tak i. Slik rapportutkastet fremstår nå er det høyst mangelfullt på flere av domeneene. Vi registrerer at det er kun et fåtall av de akkrediterte NGOene som nevnes i forbindelse med aktivitet, opplæring, bevisstgjøring mv. Dette antar vi skyldes manglende innspill fra disse. Dersom ikke dette kommer med, gir rapporten et ufullstendig bilde av det faktiske arbeidet som gjøres på feltet.

Et annet forhold vi ønsker å peke på er Kulturminneloven som nevnes på side 65. Det nevnes også et annet sted i rapporten at det arbeides med en oppdatering av loven og at den vil omhandle vern av kulturmiljø. Dagens lov gir ikke vern til løse kulturminner så som innbo, bekledning, tekstiler, sølvarbeid mv. Konsekvensen av dette er at kunnskapsdimensjonen, forvaltningen og videreføringen av fagfeltet disse representere, både tre, metall og tekstil ikke er omfattet av lovvern. Her er det behov for en lovendring slik at fremtidens lovtekst utgjør et reelt vernetiltak også for løse kulturminner.

Sist, men ikke minst ønsker vi å fremme forslag om at Norge jobber for å få en plass i UNESCO komiteen for immateriell kulturarv, slik vi har hatt i komiteen for verdensarv. En slik rolle vil synliggjøre og styrke arbeidet i eget land, og gi oss mulighet til å gjøre en innsats internasjonalt, slik Norge gjorde i prosessen med å få på plass 2003 konvensjonen.

Konkrete innspill til rapporten

A4, side 9 Vi mener det vil være en styrke om Kulturrådet utarbeider en «like-manns» ordning for akkrediterte organisasjoner/NGOer. Da vil organisasjoner som allerede har erfaring med IKA- arbeid, nominasjonsskriving og UNESCO kunne, i større grad støtte både hverandre og være mentorer for organisasjoner som vurderer å søke akkreditering.

A6, side 13 Nasjonal fortegnelse. IKA.no kan bli en viktig, bevisstgjørende og berikende dokumentasjon av IKA-praksis i Norge. For å utvikle siden må det til en langt tydeligere markedsføring av denne enn det som har vært tilfelle så langt. Siden fremstår i dag som nokså vanskelig tilgjengelig for en alminnelig utøver, og terskelen for å starte arbeidet med å legge inn en artikkel er unødvendig høy.

B1.5, side 19 Her fremmes en påstand som vi mener trenger en nyansering og forklaring: «Samisk kunst bruker i mye større grad kulturarv og immateriell kulturarv i sine uttrykk, i likhet med annen urfolkunst». Vi er av den oppfatning at f.eks innen vevtradisjon, sølvsmedarbeid og også bunadproduksjon er dagens uttrykk like tett knyttet til kulturarv og IKA som nevnte eksempel. Vi anser ikke dette forholdet som særegent for samisk kulturuttrykk.

Side 21: Tradisjonsutøvere i museene; Disse tallene bør forklarer og grupperes for å gjøres mer oversiktelige. Det er vel så viktig å vise hva fagfolk kan utrette; hva er verdien av fageksperter, - som å telle opp antall pårsverk.

Side 24: Others; Her er det noe uklart; første kulepkt sier 2000 frivillige organisasjoner og siste kulepkt sier 100.000 lag og foreninger. I tillegg til det foreslåtte målet foreslår vi et nytt mål: *For fremtidens ivaretagelse og videreføring av immateriell kulturarv er det viktig å opprettholde bred deltakelse og folkelig engasjement i frivillige organisasjoner innen kultur(elle praksiser)*

B2.1, side 26 Finnes ikke lenger Kulturstudiet i Bø (Universitetet i Sørøstnorge)?

B2.2, side 26 Norsk institutt for bunad og folkedrakt er tilbyder av en modul i den modulbaserte bunadopplæringen i regi av Studieforbundet kultur og tradisjon. Instituttet var tidligere også tilbyder av fagemnet Drakt og samfunn samme med Studieforbundet. Det arbeides med å få dette studiet i gang på nytt.

B2.3, side 27 Følgende kan settes inn (flere steder) i rapporten: **Modulbasert opplæring i bunad, modulbasert opplæring i vev.** Begge følger VG3 i videregående opplæring. Tilbudene organiseres av Studieforbundet kultur og tradisjon og faglig ansvarlig er Norges Husflidslag, Noregs Ungdomslag, og Norsk Folkedraktforum. Videre bør nevnes **Fagdagene for bunad og folkedrakt**, en årlig fagsamling over to dager i regi av Studieforbundet kultur og tradisjon, Norsk Folkedraktforum, Norges Husflidslag, Noregs Ungdomslag og Norsk institutt for bunad og folkedrakt. **Treseminaret** på Hjerleid har vært, fra 2004 en årlig 4 dagers fagsamling med kurs og formidlingsaktiviteter for voksne, skoleelever og barn. Den årlige **Ullveka** på Vestrlandet er et ukesprogram i regi av flere samarbeidsparter(museer, NGOer, bedrifter) for å fremme kunnskap om norsk ull og ullrelaterte kunnskap og produkter.

B4, side 29 Her eller et annet sted bør rapporten Lenge leve tradisjonshåndverket , yrkesfaglig utvalg for immateriell kulturarv og verneverdige fag, nevnes. Rapporten er et ledd i UDIR sitt arbeid med å forberede Fagfornyelsen.

B4.2, side 30 Tekstavsnittet om For fag- og yrkesopplæring i videregående skole er etter vår mening ufullstendig. Særlig bruken av betegnelsen verneverdige tradisjonshåndverksfag og små verneverdige fag brukes ulikt og bør sees på. Vi stiller oss uforstående til påstanden om at de tradisjonelle håndverksfagene har lite rekrutteringsbehov. Vi mener at fagene i høyeste grad trenger rekruttering , og at lav søking til studieprogrammet i vg skole som fører til fagene er en hovedutfordring.

Side 31, siste setning før Uformell utdanning; vi antar at her menes «...et utvalg av tradisjonsutøvere på linje med andre profesjonelle kunstutøvere.» I avsnittet om Uformell utdanning vil vi påpeke at kurs er utarbeidet for å ivareta kunnskapsfeltene, teknikkene er en del av dette, og videre: «Det er et stor antall ikke-formelle kurs, og for noen **tradisjonsområder** har det også...»

Side 32: I listen under emne håndverk: Føye til 16 Husflidskonsulenter landet rundt ansatt i Norges Husflidslag

Undervisningsopplegget som er nevnt i samme avsnitt er rettet mot aldersgruppen 13 -16 år. I tillegg er det utarbeidet et formidlingshefte « Bunad hva er det» rettet mot aldersgruppen 9-12 åringer.

B4.3, side 33 Teksten over tabellen: Det organiseres og gjennomføres et stor antall ikke formelle kurs hvor immateriell kulturarv er en del av innholdet. (når det står kurs i IKA høres det mer ut som en informasjon om hva IKA er, ikke som en kulturell tradisjon eller praksis) I tabellen bruker også benevnningen verneverdige fag/ verneverdige håndverksfag noe tilfeldig.

Side 35, tabellen: NH arrangerer totalt per år ca 3.000 kurs, ca 15.000 deltakere og ca 60.000 studietimer i tradisjonelle håndverksteknikker. Kursene administreres gjennom Studieforbundet Kultur og tradisjon.

Rødlista, igangsatt 2014, har per 2021 over 200 oppføringer av kunnskaper og teknikker som står i fare for å bli glemt.

Studieforbundet kultur og tradisjon: I perioden 2014 – 2018 ble det i snitt gjennomført 5 113 kurs, fordelt på 157 610 timer og 40 224 deltakere. Dette er kurs i all hovedsak innen teater, dans og håndverk

Treseminaret, startet i 2004, og fra 2015 er Studieforbundet Kultur og tradisjon ansvarlig for arrangementet som gjennomføres på Hjerleid skole og håndverkssenter på Dovre.

Side 36 Fagdager for bunad og folkedrakt startet i sin nåværende form i 2015 og har med unntak av i 2020 hatt 100 -140 deltakere årlig.

Side 37: Her bør Norsk institutt for bunad og Folkedrakt også nevnes på linje med Norsk håndverksinstitutt. Instituttet har et arkiv med 80.0000 (?) oppføringer av draktdeler

Side 38: Vi savner naturbruksprogrammene; opplæring innen bruk og forvaltning, jord, skog, dyr, hest, fiske og klima er relevant for domenet kunnskap om naturen.

Uformell utdanning: Føye til instruktørkurs for voksne «Ung-husflid» instruktører i Norges Husflidslag

B5, side 38 Valgfag i ungdomsskolen; Levende kulturarv som (dessverre) kun tilbys et svært lite antall skoler i Norge

B5.1, side 41 Hva med Folkehøgskolene? Flere av disse har fag som forvalter tradisjonskunnskaper

Under private skoler må også PLUS skolen i Fredriksdal og Møbelsnekkerskolen i Askim inn på lista. Det er også svært stor forskjell på beskrivelsen av Hjerleid håndverksskole og Odda vg skole – dette bør samordnet og være mer likt slik at tilnærmet samme informasjon fra alle skolene fremkommer.

Side 42 Ikke demonstrere IKA , men i håndverksfag og håndverksoppgaver vil en helt naturlig gjøre bruke av andre fag; eks matematikk, naturfag,

Vi reagerer på formuleringen om at Sametinget har som mål å øke IKA i grunnskolen; IKA er vel ingen fast og eksakt størrelse – det er vel mer riktig å øke mengden kulturfag eller læring i levende samiske tradisjoner.

Side 43 Kulepkt tre; tradisjonsutøvere heller enn tradisjonelle utøvere, og relevant kompetanse eller formell kompetanse istedenfor høyere kompetanse.

B6.1, side 48 Ta med Fagskoleutdanninger innen bygningsvern, murerfaget m.fl

B7.1b, side 49 Som tidligere påpekt, fortegnelsen har et potensiale som ikke er markedsført tilstrekkelig. Alt for få vet om dens eksistens og den anvendes i liten grad som en ressurs f.eks i skoleverket.

B7.2, side 50 Redlist; nytt kulepkt: I 2021 there are 200 registered traditional craft skills and the list is slowly growing.

B9.1, side 55 NH støttet innspillet fra aktører innen folkemusikk og folkedansfeltet og behovet for mer stabilt rammeverk som kan fremme dokumentasjon, forskning og formidling. Det er så godt som ingen forskning på håndverksfeltet, utover det praktiske stipendiearbeidet som er knyttet til Håndverksinstituttet. Statens kunstnerstipend har en veldig liten kategori for Folkekunst, denne skal ivareta søknader fra utøvere innen folkemusikk (vokal og instrumental), dansere og håndverkere. Kategoerien har til sammen 6 stipend til fordeling og antallet har ikke vært endret de siste 25 årene.

B9.2, side 56 Føye til: Masteroppgave Mellom Barken og veden, om bruk av lindebast, Elin Gilde Garvin, Universitetet i Sørøstnorge, 2020. Diplomoppgave, AOH 2016,. Ann Viola Ulvin; Kapitler av en bunad.

Muligens 10.2: Rapport: Bærekraft i bunadnæringen, Mette Vårdal (red) 2015, boken Bunadsliv, Åse Vigdis Festervoll. Bunadbruk og produksjon i et samfunnsperspektiv 2018

B10.3, side 62 Norsk institutt for bunad og folkedrakt har et stor tilgjengelig arkiv over draktdeler og draktregistreringer.

Felles for disse arkivene og registreringene er at de mangler en overbygning, en felles portal som vil gjøre søk mer tilgjengelig for flere. Dette ville igjen kunne stipulerer til mer forskning på feltet.

B12.2, side 73 Det arbeides med å få i gang igjen særerne Drakt og samfunn i regi av Norsk institutt for bunad og folkedrakt og Universitetet i Bergen.

B13.4, side 77 Vi finner det unaturlig at de to særlige skattereglene for Nordtrolls og Finnmark trekkes frem. De gjelder jo for alle som bor i regionen uavhengig av yrke eller interesser.

B14.4, side 77-78 Avsnittet som omhandler kommersialisering av samisk kulturarv er også like relevant for bunadproduksjonen i hele landet. Denne trues av utenlandproduksjon som forenkler og forflater håndverkstradisjoner og teknikker. Norges Husflidslag og Norsk institutt for bunad og folkedrakt arbeider kontinuerlig for å spre opplysning om konsekvensene ved dette., ref avsnitt på side 78

B15.1, side 79 Seniordans Norge har det helsefremmende aspektet i sin formålsparagraf, Studieforbundet kultur og tradisjon vektlegger også et åpent og inkluderende læringsmiljø i sin formålsbeskrivelse. Deres visjon er: »Det skal være mulig for alle som bor i Norge å bli kjent med og lære kulturuttrykk og folkelige tradisjoner i skapende og trygge fellesskap.»

Side 81; tradisjonsoverføring og viktigheten av generasjonsmøter; Dette gjelder alle områdene konvensjonen dekker og i høyeste grad håndverkskunnskap som før ble praktisert som en del av de daglige gjøremål i alle hjem, og som ikke lenger har sin selvsagte og naturlige overføringsarenaer

Side 83; I avsnitt om bærekraftig utvikling er det en uklarhet i teksten vedr matkultur og håndverksutøvelse og satsningen Holdbart i regi av NH. Denne er knyttet til husflid og håndverk.

B16.1, side 89 Studieforbundet kultur og tradisjon har støtteordninger som gjør det enklere for kursarrangør å inkludere særlig sårbare grupper og personer med individuelle behov.

B17.2, side 92 Forarbeidet knyttet til nominasjonen av den allmenne bunadbruken i Norge vektlegger bevisstgjøring, kunnskapsformidling og informasjonsspredning svært høyt. Gjennom formidlingsopplegg rettet mot barn og mot skoleverket, generelt informasjonsmaterieil og en serie med åpne folkemøter innhentes synspunkter og refleksjoner knyttet til problemstillingene rundt bunadbruk som levende tradisjon og praksis .

B17.4, side 95 Norges Husflidslag har i de siste 20 årene hatt tilbud i kulturskolen , nå er vi mer tilstede i Den kulturelle skolesekken. Tilbudene har vært regionalt tilpasset og husflidskonsulentene har vært sentrale formidlere ofte sammen med friville fra lokale husflidslag.

B17.5, side 97 Tilføyelse til nominasjon av den allmenne bunadbruken: I tillegg til det som står nevnt benytter vi Facebook, Instagram og bruker QR-kode for å gi enkel tilgang til vår spørreundersøkelse

B18.1, side 98 Eksempel; Fra sau(ull) til ferdigstrikket genser, verdensrekord forsøk. Sakte-TV november 2. november 2013. Underholdningsprogrammet Anno som viste en rekke håndverk

B18.3, side 99 Hva med forskjellige fagtidskrift/magasin: Bunad (nå digitalt), Folkemusikk, Norsk Husflid, Kysten. Pod-cast; Bunadspodden, Bygdekvinne, m.fl

B19.2, side 102 Åpne arrangement i regi av NGOer: Fagdage bunad og folkedrakt, Treseminaret, Vevsymposium 2018, Ullveka , Råseilseminaret m.fl

B21.2, side 106 I tillegg til de vi nevner i punktet 19.2 finnes Nordisk Ungdomsleir for husflid (Nordic craft camp), Nordic Craft week et digitalt arrangementet over en uke, et samarbeide mellom husflidsorganisasjonene i Norden og Estland,

B21.3, side 108 nederst på siden vises det til Sparebankstiftelsen, **DnB** må føyes til. Det er en rekke sparebankstiftelser som deler ut midler regional og lokalt. Som en tilføyelse til de nevnte tiltak: Midler

til bærekraftstiltak i regi an Norges Husflidslag «Rundt bålet», «Alt kan fikses» og for barn og unge i Osloområdet: « Verdens kuleste dag». Dette siste i regi av Sparebankstiftelsen Dnb og Oslobaserte frivillige lag og organisasjoner.

B22.3, side 110 Her bør rapporten Lenge leve tradisjonshåndverket i regi av utvalg nedsatt av UDIR nevnes.

B24.1, side 112 Nordisk: Nordic Craft Week, Nordens Husflidsforbund (Nordic folk art and craft Federation), Nordic Youth Craft Camp, Nordisk draktforum

B24.4, side 116 Det er så vidt vi kjenner til ingen oversikt over hva som befinner seg i USA av objekter mm som de norske utvandrerne tok med seg.

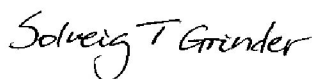
B25.2 som nevnt i 24.1; flere Nordiske samarbeidsforum som har arbeidet over svært mange år. Nordens Husflidsforbund ble stiftet i 1927.

Vi ønsker lykke tl med det videre arbeidet og håper våre innspill kan bidra til en god rapport.

Med vennlig hilsen

Marit Jacobsen
Direktør

Solveig Torgersen Grinder
Seniorrådgiver